

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/37/2/92

OPINIE SPOŁECZNE i ODCZUCIA WOBEC SYTUACJI MNIEJSZOŚCI POLSKIEJ NA LITWIE

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1992 r.

Jednym z celów sondażu CBOS zrealizowanego na kilka dni przed wizytą ministra Skubiszewskiego w Wilnie było poznanie odczuć i opinii społecznych dotyczących sytuacji mniejszości polskiej na Litwie. Sposób traktowania Polonii przez władze litewskie wywołał uczucie oburzenia, któremu towarzyszy przekonanie o konieczności stanowczej reakcji ze strony władz polskich. Wzajemne stosunki między Polską a Litwą większość ankietowanych ocenia krytycznie.

Wyniki badania przeprowadzonego w pierwszej dekadzie stycznia¹ wykazały, że znaczna część respondentów (63%) przyjęła z oburzeniem sposób postępowania rządu litewskiego wobec mniejszości polskiej. Motywy władz litewskich były zrozumiałe dla 12% ankietowanych, podobny odsetek (11 punktów procentowych) odniósł się do sytuacji Polaków z obojętnością, a 14% nie wyraziło opinii na ten temat.

Odbiciem krytycznego stosunku do władz litewskich było oczekiwanie większości ankietowanych, że rząd polski podejmie bardziej radykalne działania. Niemal dwie trzecie badanych uważało, że w zaistniałej sytuacji należało stanowczo protestować, podczas gdy tylko 17% - że przyjąć postawę bierną, uznając położenie Polonii za wewnętrzną sprawę Litwy (rys. 1).

¹ Badanie pod hasłem "Aktualne problemy i wydarzenia (23)" przeprowadzono w dniach 3-10 stycznia 1992 r. na 1000-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców kraju.

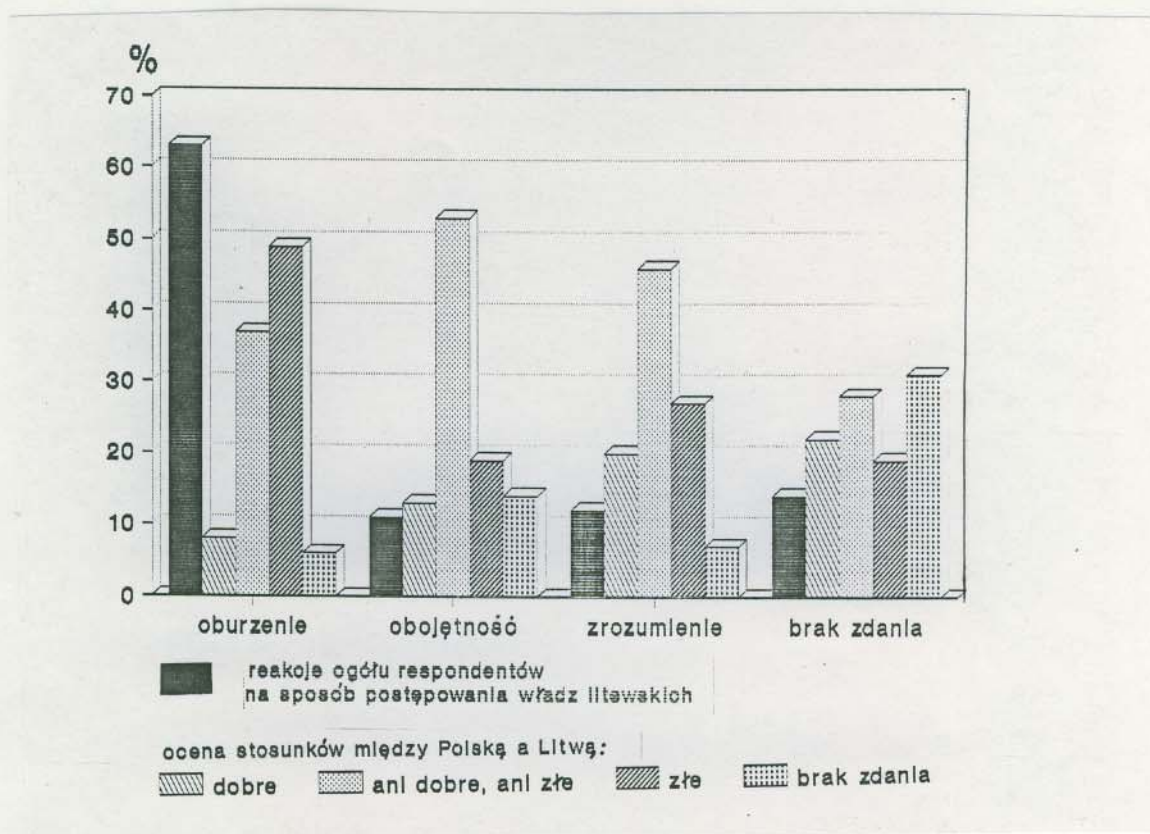
Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Czy w związku ze sposobem traktowania mniejszości polskiej na Litwie przez władze tego kraju rząd polski powinien stanowczo protestować, czy też nie reagować, uznając, że są to wewnętrzne sprawy tego państwa?"

W opiniach o aktualnych stosunkach Polski z ościennymi państwami powstałymi na terenach byłego ZSRR najbardziej krytycznie oceniono właśnie bilateralne relacje polsko-litewskie. Przy czym w przypadku Litwy oraz Ukrainy oceny negatywne były liczniejsze od pozytywnych. Wzajemne kontakty Polski z Federacją Rosyjską i Białorusią oceniono znacznie korzystniej. Należy jednak podkreślić, że w ocenie stosunków ze wszystkimi - poza Litwą - wschodnimi sąsiadami Polski dominowały określenia "ani dobre, ani złe".

w procentach

Jak Pan(i) ocenia obecne stosunki między:	CBOS			
	dobrze	ani dobre ani złe	złe	trudno powiedzieć
Polską a Litwą	12	38	38	11
Polską a Federacją Rosyjską	23	46	12	19
Polską a Białorusią	23	47	9	21
Polską a Ukrainą	18	38	28	16

Co zrozumiałe, respondenci reagujący oburzeniem na konflikty narodowościowe nad Niemnem i Wilią bardziej niż inni są skłonni do negatywnego oceniania kontaktów bilateralnych z Litwą (rys. 2).

Rys. 2. Odczucia związane ze sposobem traktowania mniejszości polskiej przez władze litewskie a ocena bilateralnych stosunków polsko-litewskich

Ocena stosunków między Warszawą a Wilnem pozostaje w związku z preferencjami dotyczącymi przyszłej struktury ustrojowej i terytorialnej byłego ZSRR (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Preferowany - w aspekcie interesów Polski - układ polityczny za wschodnią granicą	Ocena dwustronnych stosunków polsko-litewskich			
	dobrze	ani dobre, ani złe	złe	brak zdania
Cztery samodzielne państwa - Litwa, Białoruś, Ukraina i Rosja	66	42	40	31
Republiki połączone w jeden organizm państwowy	21	39	44	18
Brak opinii	13	19	16	51

Ankietowani pozytywnie oceniający dwustronne kontakty między Polską a Litwą częściej niż pozostali wyrażali przekonanie, że z punktu widzenia interesów naszego kraju optymalny byłby taki układ geopolityczny, w którym Polska graniczyłaby na wschodzie z czterema samodzielnymi państwami, a nie z jakąś formą związku byłych republik radzieckich.

ANEKS

Tabela 1. Ocena stosunków między Polską a Litwą

(%)

	Dobre	Ani dobre, ani złe	Złe	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	12	39	39	11	999
Płeć					
Mężczyźni	11	38	45	6	476
Kobiety	13	39	33	15	523
Wiek					
do 24 lat	27	35	31	8	131
25-29	8	59	27	6	102
30-39	13	41	35	10	227
40-49	8	39	41	12	180
50-59	9	37	47	7	148
60 lat i więcej	9	28	45	17	211
Miejsce zamieszkania					
Wieś	13	38	36	12	401
Miasto	11	39	40	10	598
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	9	37	45	9	116
od 21 do 100 tys.	9	42	38	11	197
od 101 do 500 tys.	12	36	42	9	158
501 tys i więcej mieszk.	17	39	36	8	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	11	35	36	19	182
Północno-wsch. (Białystok)	13	48	33	7	61
Północny (Gdańsk)	7	42	44	6	95
Południowy (Katowice)	15	36	32	16	176
Południowo-wsch. (Kraków)	9	41	39	11	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	25	40	29	6	65
Środkowo-zach. (Poznań)	11	42	40	6	149
Południowo-zach. (Wrocław)	10	31	53	6	121
Wykształcenie					
Podstawowe	12	37	34	17	418
Zasadnicze zawodowe	16	39	35	9	248
Średnie	10	41	44	5	263
Wyższe	10	34	53	3	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	4	43	49	4	47
Pozostali prac. umysł.	10	40	44	6	213
Pracownicy handlu i usług	15	42	38	4	52
Robotnicy wykwalifikowani	13	41	35	10	280
Robotnicy niewykwalifik.	13	35	35	17	149
Robotnicy naj.w rol.i leś.	13	30	48	10	40
Rolnicy	12	32	36	19	154
Prywatni przedsiębiorcy	18	39	38	5	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys.zł	15	40	29	16	192
751-1500	11	37	42	10	424
1501-2250	11	39	39	11	223
2251-3000	14	41	37	8	76
3001-3750	12	35	51	2	43
3751-4500	13	53	33	0	15
Powyżej 4500 tys. zł	24	41	35	0	17
Ocena war. materialnych					
Złe	11	39	36	13	487
Średnie	12	38	40	10	432
Dobre	15	36	45	4	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	10	38	48	4	161
Centrum	13	44	36	7	298
Prawica	11	37	45	7	262
Trudno powiedzieć	13	35	30	22	278
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	13	42	37	8	207
Zły	11	39	41	10	625
Trudno powiedzieć	16	34	33	17	166

Tabela 2. Reakcje na stosunek władz litewskich wobec mniejszości polskiej

(%)

	Zrozumie nie	Obojętność	Oburzenie	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	12	11	63	14	998
Płeć					
Mężczyźni	13	13	65	9	476
Kobiety	11	10	61	18	522
Wiek					
do 24 lat	11	12	57	19	131
25-29	14	19	54	14	102
30-39	11	12	67	10	227
40-49	16	9	64	11	180
50-59	11	7	69	13	148
60 lat i więcej	10	11	61	18	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	15	58	17	400
Miasto	13	9	66	12	598
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	13	8	64	16	116
od 21 do 100 tys.	8	7	71	15	197
od 101 do 500 tys.	17	11	66	6	158
501 tys i więcej mieszk.	16	12	62	10	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	12	10	58	20	182
Północno-wsch. (Białystok)	10	7	64	20	61
Północny (Gdańsk)	9	12	69	9	95
Południowy (Katowice)	14	13	56	17	175
Południowo-wsch. (Kraków)	10	11	68	11	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	20	15	57	8	65
Środkowo-zach. (Poznań)	13	17	62	8	149
Południowo-zach. (Wrocław)	9	5	73	13	121
Wykształcenie					
Podstawowe	12	11	57	20	417
Zasadnicze zawodowe	13	13	65	10	248
Średnie	11	10	69	10	263
Wyższe	16	14	66	4	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	21	2	74	2	47
Pozostali prac. umysł.	12	8	70	9	213
Pracownicy handlu i usług	6	8	63	23	52
Robotnicy wykwalifikowani	14	11	62	13	279
Robotnicy niewykwalifik.	13	9	60	17	149
Robotnicy naj.w rol.i leś.	3	20	73	5	40
Rolnicy	10	18	51	20	154
Prywatni przedsiębiorcy	10	16	61	13	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys.zł	12	13	57	18	192
751-1500	11	12	63	13	423
1501-2250	17	9	62	13	223
2251-3000	8	8	72	12	76
3001-3750	16	12	65	7	43
3751-4500	0	20	73	7	15
Powyżej 4500 tys. zł	0	6	76	18	17
Ocena war. materialnych					
Złe	12	11	63	14	486
Średnie	12	12	63	13	432
Dobre	15	9	63	14	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	19	10	64	7	161
Centrum	13	12	66	9	298
Prawica	11	8	71	10	262
Trudno powiedzieć	8	14	51	27	277
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	14	12	67	7	207
Zły	11	11	66	12	625
Trudno powiedzieć	13	12	46	30	165

Tabela 3. Preferowana reakcja rządu polskiego na sposób traktowania mniejszości polskiej na Litwie (%)

	Stanowczy protest	Brak reakcji	Inna odpowiedź	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	64	17	3	16	999
Płeć					
Mężczyźni	67	16	4	13	476
Kobiety	61	18	3	18	523
Wiek					
do 24 lat	57	22	2	19	131
25-29	60	24	2	15	102
30-39	67	19	2	13	227
40-49	65	17	6	13	180
50-59	69	11	3	16	148
60 lat i więcej	63	14	5	18	211
Miejsce zamieszkania					
Wieś	60	18	1	21	401
Miasto	67	17	5	12	598
Wielkość miasta					
miasto do 20 tys.	66	22	2	11	116
od 21 do 100 tys.	70	10	5	16	197
od 101 do 500 tys.	66	18	7	9	158
501 tys i więcej mieszk.	64	22	5	9	127
Region					
Środkowy (Warszawa)	60	12	3	25	182
Północno-wsch. (Białystok)	66	10	3	21	61
Północny (Gdańsk)	72	15	1	13	95
Południowy (Katowice)	56	20	7	17	176
Południowo-wsch. (Kraków)	68	15	2	15	150
Środkowo-wsch. (Lublin)	58	20	5	17	65
Środkowo-zach. (Poznań)	67	23	3	7	149
Południowo-zach. (Wrocław)	69	20	3	8	121
Wykształcenie					
Podstawowe	61	16	2	21	418
Zasadnicze zawodowe	65	22	1	12	248
Średnie	69	13	6	12	263
Wyższe	59	26	7	9	70
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	66	15	11	9	47
Pozostali prac. umysł.	69	17	5	10	213
Pracownicy handlu i usług	75	8	2	15	52
Robotnicy wykwalifikowani	64	18	3	15	280
Robotnicy niewykwalifik.	68	13	3	15	149
Robotnicy naj.w rol.i leś.	80	18	0	3	40
Rolnicy	49	21	1	29	154
Prywatni przedsiębiorcy	52	23	8	16	61
Dochody osobiste respondenta					
Do 750 tys.zł	56	21	3	21	192
751-1500	66	16	3	15	424
1501-2250	67	16	3	14	223
2251-3000	70	17	1	12	76
3001-3750	60	21	14	5	43
3751-4500	67	7	0	27	15
Powyżej 4500 tys. zł	53	18	6	24	17
Ocena war. materialnych					
złe	64	17	2	17	487
Średnie	65	16	4	14	432
Dobre	58	20	8	15	80
Deklarowane poglądy					
Lewica	71	20	2	6	161
Centrum	68	15	4	13	298
Prawica	71	17	4	8	262
Trudno powiedzieć	49	18	3	31	278
Ocena kier.rozw.syt.w kraju					
Dobry	66	17	7	10	207
Zły	66	18	2	14	625
Trudno powiedzieć	55	14	3	28	166